

C-406/22. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2022. június 20.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Krajský soud v Brně (brnói regionális bíróság, Cseh Köztársaság)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2022. június 20.

Felperes:

CV

Alperes:

Ministerstvo vnitra České republiky

Az alapeljárás tárgya

Az alperes felperes által benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelmet mint nyilvánvalóan megalapozatlant elutasító határozata ellen indított kereset.

Az előzetes döntéshozatal tárgya

A kérdést előterjesztő bíróság a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló, 2013. június 26-i 2013/32/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: irányelv) egyes rendelkezéseinek értelmezését kéri.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Úgy kell-e értelmezni a biztonságos származási országok [irányelv] 37. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában történő kijelölésének azon kritériumát, amelyet ezen irányelv I. mellékletének b) pontja határoz meg – amely rendelkezés szerint adott ország az emberi jogok és alapvető szabadságok

védelméről szóló európai egyezményben meghatározott emberi jogok és szabadságok, különösen az olyan jogok tiszteletben tartásával biztosítja az üldöztetés vagy embertelen bánásmód elleni védelmet, amelyektől az említett egyezmény 15. cikkének (2) bekezdése alapján nem lehet eltérni –, hogy ha az adott ország az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény hatályát ezen egyezmény 15. cikke értelmében sürgősségi helyzet esetén felfüggeszti, akkor már nem felel meg a biztonságos származási országgá nyilvánítás kritériumának?

2. Úgy kell-e értelmezni [az irányelv] 36. és 37. cikkét, hogy azok megakadályozzák, hogy valamely tagállam egy harmadik országot csak részben, olyan meghatározott területi korlátozásokkal nyilvánítson biztonságos származási országgá, amelyek esetében nem alkalmazható az a vélelem, hogy az országnak ez a része a kérelmező szempontjából biztonságosnak minősül, és ha valamely tagállam egy országot ilyen területi korlátozásokkal nyilvánít biztonságossá, akkor az adott országot nem lehet az irányelv alkalmazásában teljes egészében biztonságos származási országgá nyilvánítani?

3. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett fenti két kérdés valamelyikére adott igenlő válasz esetében úgy kell-e értelmezni az [irányelv] 46. cikkének az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével összefüggésben értelmezett (3) bekezdését, hogy az [irányelv] 32. cikkének (2) bekezdése szerint a kérelem nyilvánvaló megalapozatlansága tárgyában az [irányelv] 31. cikke (8) bekezdésének b) pontja szerinti eljárásban hozott határozat ellen benyújtott jogorvoslat tárgyában eljáró bíróságnak a kérelmező kifogásának hiányában is hivatalból (*ex officio*) kell figyelembe kell vennie azt a tényt, hogy valamely ország biztonságos országgá nyilvánítása az említett okokból ellentétes az uniós joggal?

A hivatkozott uniós jogi és nemzetközi jogi rendelkezések

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: **Charta**) 18. és 47. cikke.

Az **irányelv** (11), (12), (40)–(42) és (46) preambulumbekkezdése, 1. cikke, 31. cikkének (8) bekezdése, 32. cikkének (2) bekezdése, 36., 37. és 46. cikke, valamint I. melléklete.

Az Európai Unió tagállamainak állampolgárai számára nyújtott menedékjogról szóló (24.) jegyzőkönyv (a továbbiakban: **(24.) jegyzőkönyv**).

Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (a továbbiakban: **egyezmény**) 15. cikke és a menekültek helyzetére vonatkozó genfi egyezmény 3. cikke.

A cseh jog hivatkozott rendelkezései

A zákon č. 325/1999 Sb., o azylu (a menekültügyről szóló 325/1999. sz. törvény, a továbbiakban: menekültügyről szóló törvény) **16. §-ának (2) és (3) bekezdése** szerint a nemzetközi védelem iránti kérelmet nyilvánvalóan megalapozatlanként elutasítják, ha a kérelmező olyan országból származik, amelyet a Cseh Köztársaság biztonságos származási országnak tekint, kivéve, ha a kérelmező bizonyítja, hogy az ország az ő esetében nem tekinthető biztonságosnak. Amennyiben teljesülnek az elutasítás feltételei, nem vizsgálják, hogy a kérelmező megfelel-e a menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerés feltételeinek, és nem terjesztett-e elő olyan tényeket, amelyekből kiderül, hogy üldöztetés vagy súlyos sérelem veszélye fenyegeti.

A menekültügyről szóló törvény **3d. §-a** szerint a nemzetközi védelmet kérelmező személy jogosult a Cseh Köztársaság területén maradni, azonban ez nem eredményez tartózkodási engedély iránti jogosultságot. A **2. § (1) bekezdésének b) pontja** szerint a külföldi nemzetközi védelmet kérelmező személy jogállásával rendelkezik a keresetindításra nyitva álló határidő alatt, valamint a közigazgatási eljárásról szóló törvény szerint a minisztériumi határozat elleni kereset tárgyában indított bírósági eljárás időtartama alatt, ha e kereset a fenti határozat végrehajtását felfüggeszti, vagy amíg a regionális bíróság a külföldi kérelmére a végrehajtás felfüggesztését elutasító végzést nem hoz. A menekültügyről szóló törvény **32. §-ának (2) bekezdése** szerint a menekültügyről szóló törvény 16. §-ának (2) bekezdése szerinti határozat elleni keresetindítás nem függeszti fel annak végrehajtását. A menekültügyről szóló törvény **85b. §-ának (1) bekezdése** szerint a nemzetközi védelem iránti kérelmet nyilvánvaló megalapozatlanság miatt elutasító határozat meghozatalát követően, ha azt bíróság nem helyezte hatályon kívül, vagy a regionális bíróság végrehajtás felfüggesztését kérelemre elutasító végzést követően a minisztérium hivatalból egy hónapot meg nem haladó határidővel távozásra szólítja fel a külföldit.

A menekültügyről szóló törvény **2. §-a (1) bekezdése k) pontjának 3. alpontja** szerint biztonságos származási országnak minősül az az ország, amely ratifikálta és tiszteletben tartja az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló nemzetközi megállapodásokat, beleértve a hatékony jogorvoslatra vonatkozó normákat. A vyhláška č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců (a menekültügyről szóló törvény és a külföldiek átmeneti védelméről szóló törvény rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 328/2015. sz. rendelet, a továbbiakban: **rendelet**) alapján Moldova – Transznisztria kivételével – biztonságos származási országnak minősül.

A zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (a közigazgatási eljárásról szóló 150/2002. Sb. sz. törvény, a továbbiakban: közigazgatási eljárásról szóló törvény) **73. §-a** szerint a bíróság a felperes kérelmére és az alperes meghallgatását követően felfüggeszti a megtámadott határozat végrehajtását, ha a határozat végrehajtása vagy egyéb joghatásai aránytalanul nagyobb kárt okoznának a

felperesnek, mint az a kár, amely a végrehajtás felfüggesztése következtében más személyeket érhet, és ha ez nem ütközik fontos közérdekbe.

A közigazgatási eljárásról szóló törvény **76. §-a (1) bekezdésének c) pontja** szerint a bíróság a közigazgatási hatóság előtti eljárás szabályainak súlyos megsértésére tekintettel eljárási szabálytalanságok miatt hatályon kívül helyezi a megtámadott határozatot, ha e határozat az ügy érdemére vonatkozó, jogellenes döntést eredményezhet.

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 A Moldovából származó felperes 2022. február 9-én nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtott be a Cseh Köztársaságban. A felperes kérelmét ismeretlen személyektől kapott fenyegetésekre alapozta. 2015-ben szemtanúja volt egy balesetnek, amelyben egy járdán haladó személy elhunyt, amikor egy autó elütötte. A felperes mindennek szemtanúja volt. Az elkövető elmenekült a baleset helyszínéről. A felperes hívta a mentőket és a rendőrséget. A felperest még aznap este néhány személy otthonában felkereste. Símaszkot viseltek. A felperest az erdőbe vitték és megverték. A felperes ezt követően elmenekült. Hazatért, lányát egy ismerőséhez vitte, hogy vigyázzon rá, és feljelentést tett a rendőrségen. A lánya ezután egy biztonságos helyen csatlakozott édesanyjához Kazahsztánban. A rendőrség közölte, hogy kivizsgálja az ügyet, azonban az elkövető személye ismeretlen, ezért nem tud segíteni a felperesnek. A felperes félelmében nem tért haza többé. Kollégáinál bújt el. Két nappal később azonban hazament, és azt tapasztalta, hogy a háza leégett. A felperes ezt követően elmenekült Moldovából. Egy ismerőse román útlevélet szerzett neki. A Cseh Köztársaságba is ezzel az útlevéllel jutott el. 2016-ban és 2019-ben visszatért Moldovába. Arra azonban vigyázott, hogy erről az unokatestvérein kívül senki más ne értesüljön. A rendőrség már hét éve nyomoz ebben az ügyben. Az elkövetőket azonban nem találták meg.¹ A felperes sehol sem tett panaszt a rendőrség eljárásával kapcsolatban.
- 2 A felperes a Cseh Köztársaságban való tartózkodási jogának rendezése érdekében nemzetközi védelem iránti kérelmet (a továbbiakban: a felperes kérelme) nyújtott be. Elismerte, hogy 2016-ban két évre kiutasították, mert hamis román útlevéllel vállalt munkát, majd 2020-ban kiutasító végzést hoztak vele szemben, amit 2022. január 23-án megismételtek.
- 3 Az alperes 2022. március 8-i határozatával (a továbbiakban: elutasító határozat) a menekültügyről szóló törvény 16. §-ának (2) bekezdése szerinti nyilvánvaló megalapozatlanság miatt elutasította a kérelmező kérelmét, azzal az indokkal, hogy a Cseh Köztársaság Moldovát – Transznisztria kivételével – a rendeletben foglaltak szerint úgynevezett biztonságos származási országnak tekinti. Az alperes

¹ A rendőrség állítólag sejtje, hogy ki követte el a gyilkosságot, azonban e személyre, akit állítólag 25 éve köröznék, semmit sem tudnak rábizonyítani.

különböző forrásokból a moldovai politikai és biztonsági helyzetre, valamint az emberi jogok tiszteletben tartására vonatkozó anyagokat is összegyűjtött.

- 4 Ha a kérelmező biztonságos származási országból származik, őt terheli annak bizonyítása, hogy az adott ország az ő esetében nem tekinthető biztonságosnak, amit az alperes szerint a következő okokból nem tudott bizonyítani:
 - 1) A határozat meghozatalakor nem álltak rendelkezésre információk azzal kapcsolatban, hogy a szomszédos Ukrajnában zajló fegyveres konfliktus áterjedt volna Moldovára.
 - 2) Noha nem zárható ki, hogy egyes esetekben az állami rendszerrel szembenálló személyek üldöztetésnek² vannak kitéve, különösen a velük hátrányosan megkülönböztető módon gyakorolt bűnüldözési cselekmények vagy büntetések formájában, a felperes nem tartozik e személyek kategóriájába.
 - 3) Ami az ismeretlen személyektől érkező fenyegetéseket illeti, ezekre 2015-ben került sor, és a felperes ezt követően két alkalommal is visszatért hazájába; ennek során nem vette igénybe a rendelkezésre álló védelem valamennyi formáját (például nem fordult az ombudsmanhoz vagy független szervezetekhez).
 - 4) A felperes kérelme kizárólag a Cseh Köztársaságban való további tartózkodásának rendezésére irányul.
- 5 A felperes az alperes határozata ellen keresetet indított, amelyben azt állította, hogy az alperes nem állapította meg megfelelően a tényállást, nem vizsgálta teljesszűrésben a kérelmet, figyelmen kívül hagyta a kérelmező szubjektív félelmeit, és nem vette figyelembe az elutasító határozat következményeit.
- 6 2022. május 9-én a Krajský soud (regionális bíróság) a keresetet benyújtását követően az alábbi indokokból adott helyt a felperes határozat végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelmének.³
 - 1) Moldovában a felperes olyan magánszemélyek részéről lenne kitéve súlyos sérelem veszélyének, akik a múltban már okoztak neki sérelmet.
 - 2) 2022. május 8-án a Transznisztriában a szakadár oroszbarát csapatokat harcászultságba helyezték.

² A harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: 2011/95 irányelv) 9. cikke szerint.

³ Ha a felperes nem nyújtotta volna be ezt a kérelmet, akkor megszűnt volna nemzetközi védelmet kérelmező személynek lenni, akinek joga van a Cseh Köztársaság területén tartózkodni.

- 3) Moldova felfüggesztette az egyezmény hatályát.
- 7 Moldova 2022 januárjában az energiaválság miatt veszélyhelyzetet hirdetett. Ennek megfelelően 2022. február 25-én ez az állam értesítette az Európa Tanácsot, hogy felfüggeszti az egyezmény 15. cikkéből eredő kötelezettségek alkalmazását, beleértve a 10. cikk szerinti véleménynyilvánítás szabadságához való jogot is. Az ezt megelőző napon a moldovai parlament Oroszország ukrajnai inváziójára válaszul szükség- és hadiállapotot hirdetett ki. 2022. március 3-án – azaz öt nappal az alperes e tényt figyelmen kívül hagyó határozatának meghozatalát megelőzően – Moldova az újabb biztonsági fenyegetések miatt ismételten felfüggesztette az egyezmény hatályát. 2022. április 28-án ismét bejelentette e felfüggesztés meghosszabbítását, mivel a moldovai parlament 2022. április 21-én 2022. június 23-ig meghosszabbította a szükségállapotot.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések vizsgálata

A kérdést előterjesztő bíróság arról kíván megbizonyosodni, hogy az alábbi körülmények milyen következményekkel járnak egy adott ország biztonságos származási országgá nyilvánítására:

- a) ezen ország szükséghelyzetben felfüggesztette az egyezmény hatályát,
- b) egy tagállam az országot csak területének egy része tekintetében nyilvánította biztonságosnak, nem pedig teljes egészében,

és ha egy vagy több ilyen probléma azt eredményezi, hogy az ország megszűnik biztonságos származási országnak lenni, akkor

- c) a közigazgatási bíróságnak a nemzetközi védelem iránti kérelmet elutasító határozat elleni kereset tárgyában folyamatban lévő eljárásban ezt hivatalból (*ex officio*) figyelembe kell-e vennie.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről (az egyezmény hatályának felfüggesztése ezen egyezmény 15. cikke alapján)

- 8 A kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy az irányelv 36. és 37. cikkéből következik, hogy a származási országban fennálló elegendő védelemre vonatkozó vélelem nyomós okok esetén megdönthető. A tagállam azonban köteles biztosítani az irányelv rendelkezéseinek teljes körű alkalmazását.⁴ Ebből következik, hogy a biztonságos származási ország fogalmán alapuló kérelem elutasításáról szóló határozat felülvizsgálatakor az uniós bíróságnak a hatékony jogorvoslathoz való joggal összefüggésben nemcsak azt kell értékelnie, hogy a kérelmező sikeresen megdöntötte-e ezt a vélelmet, hanem azzal a kérdéssel is foglalkoznia kell, hogy

⁴ Lásd: 2018. július 25-i A kontra Migrationsverket ítélet, C-404/17, 25–26. és 31. pont.

az országnak a biztonságos származási országok jegyzékébe való általános felvétele összhangban volt-e az irányelvvel.

- 9 A többek között az egyezményben meghatározott jogok és szabadságok tiszteletben tartása, különösen azoké a jogoké, amelyekről az egyezmény 15. cikkének (2) bekezdése alapján nem lehet eltérni,⁵ az irányelv I. mellékletében a biztonságos származási országgá nyilvánítás egyik kritériumaként szerepel.
- 10 Az egyezmény valamennyi úgynevezett eltérést engedő jogából eredő kötelezettségek alkalmazásának felfüggesztése természetesen nem jelenti azt, hogy ezek a jogok „hatályukat veszítik”. Az ilyen felfüggesztés következtében azonban az adott állam nagyobb szabadságot kap e jogok korlátozására.
- a) Az adott állam nemzeti hatóságai széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek az e jogokba való beavatkozáskor, ha az nem rendkívüli, hanem hétköznapi helyzethez képest történik.⁶
- b) Az e jogokba való beavatkozást másképpen kell értékelni, mégpedig két kritérium alapján: i. a sürgősségi helyzet által szigorúan megkövetelt hatály tiszteletben tartása és ii. a nemzetközi jogból eredő egyéb kötelezettségek (például a polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya vagy az ENSZ kínzás elleni egyezménye, amelyeknek Moldova részes fele; vagy a genfi egyezmények) betartása.⁷
- 11 A szó szerinti értelmezés azon következtetés levonásához vezethet, miszerint az egyezmény 15. cikke szerinti felfüggesztés következtében az adott ország valóban megszűnik biztonságos országnak lenni. Ezáltal ez az ország kijelenti, hogy a továbbiakban nem védi úgy az egyezmény értelmében vett jogokat és szabadságokat, mint korábban. Itt utalni kell az irányelv (42) preambulumbekzdésére, amely szerint egy harmadik ország biztonságos származási országgá nyilvánítása nem jelent teljes garanciát ezen ország állampolgárainak biztonságára nézve, valamint az I. mellékletre, amely rámutat, hogy az eltérést engedő jogok tiszteletben tartása alapvető, majd az eltérést nem engedő jogokat emeli ki. Analógia útján a (24.) jegyzőkönyvre is lehet hivatkozni, amely előírja, hogy ha egy tagállam felfüggeszti az egyezmény hatályát, a többi tagállam köteles további vizsgálatra elfogadni az ilyen állam állampolgára által benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelmet. Így a hatályt felfüggesztő tagállam a többi tagállam szempontjából megszűnik biztonságos származási országnak lenni, és a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint ugyanezt a

⁵ E jogok közé tartozik az élethez való jog, kivéve a jogszerű háború következtében okozott haláleseteket, a kínzás tilalma, a rabszolgaságban vagy szolgaságban tartás tilalma, valamint a büntetés kiszabásának tilalma törvényi rendelkezés nélkül.

⁶ Lásd: Emberi Jogok Európai Bírósága (Nagykamara), 1978. január 18., Írország kontra Egyesült Királyság (ügyszám: 5310/71), 207. §.

⁷ Lásd például: Emberi Jogok Európai Bírósága, 2018. március 20., Mehmet Hasan Altan kontra Törökország (ügyszám: 13237/17.), 94. §, és Şahin Alpay kontra Törökország, 78. §.

következtetést kell alkalmazni, ha a hatályt felfüggesztő állam egy harmadik ország.

- 12 A második értelmezés keretében olyan megközelítés javasolt, amely szerint az állam az egyezmény hatályának felfüggesztését követően sem hagy fel az egyezményben foglalt jogok és szabadságok tiszteletben tartásával. Maga a felfüggesztés sem jelenti ugyanis a strasbourgi emberi jogi védelmi mechanizmus teljes „feladását”. Jelen esetben nem az egyezmény 58. cikke értelmében vett felmondásáról van szó, hanem az említett jogok tiszteletben tartásának „rendkívüli módjáról”, az adott állam pedig még ebben az esetben sem függeszthet fel bizonyos jogokat.
- 13 A kérdést előterjesztő bíróság azon értelmezés felé hajlik, amely szerint az egyezmény 15. cikke értelmében vett felfüggesztés automatikusan azzal a következménnyel jár, hogy az adott ország nem tekinthető biztonságos származási országnak.

A előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésről (a származási ország csak egy részét nyilvánítják biztonságosnak)

- 14 A tagállamok gyakorlatában területi kivételek⁸ találhatóak konkrét földrajzi területekre vonatkozóan, illetve személyi kivételek⁹ a biztonságos származási országból származó kérelmezők esetében. Ciprus, Dánia és Franciaország Moldovát teljes egészében biztonságos származási országnak tekintik. A Cseh Köztársaság az egyetlen, amely Moldovát Transznisztria kivételével tekinti biztonságos származási országnak.
- 15 A kérdést előterjesztő bíróság szerint adott ország biztonságosnak való elismerésének meg kell felelnie az uniós jogban meghatározott feltételeknek. A területi és személyi korlátozás lehetőségéről kifejezetten rendelkezett a menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumszabályairól szóló, 2005. december 1-jei 2005/85/EK tanácsi irányelv¹⁰ is, amely megelőzte a jelenlegi irányelvet, amely irányelv maga már nem

⁸ A Cseh Köztársaság, Dánia és Finnország például Grúziát biztonságos származási országnak tekinti, Dél-Oszétia és Abházia kivételével. Hasonlóképpen, Ciprus és a Cseh Köztársaság továbbra is kivételt biztosít a Krím félszigetről, valamint a donyecki vagy luhanszki régióból származó ukrán kérelmezők számára. Magyarország az Egyesült Államokat biztonságos származási országnak tekinti, azonban csak olyan tagállamok tekintetében, amelyek nem alkalmazzák a halálbüntetést.

⁹ Luxemburg Benint és Ghánát biztonságos származási országnak tekinti, azonban csak a férfiak tekintetében. Ezzel szemben Dánia Oroszország esetében kivételeket alkalmaz a csecsen származásúak, az LMBTI-kérelmezők és az oroszországi zsidók esetében, valamint a hatóságok visszaéléseivel érintett, politikailag aktív személyek tekintetében. Dániában is van egy általános kivétel az LMBTI-kérelmezők tekintetében. Örményország, Marokkó és Tunézia esetében a személyek konkrét csoportjai tekintetében Hollandia is kivételt tesz.

¹⁰ Lásd ezen irányelv 30. cikkének (1) bekezdését.

rendelkezik kifejezetten erről a lehetőségről. A jelenlegi irányelv tervezetét tartalmazó javaslat indoklása szerint hatályát veszti az a fakultatív rendelkezés, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a biztonságos származási ország fogalmát csak valamely ország egy részére alkalmazzák. Ha tehát az irányelv, amely elődjével ellentétben a menekültügyi eljárásra vonatkozó közös és nem csak minimumszabályokat ír elő, nem tartalmaz ilyen rendelkezést, akkor egy olyan ország, amely területének egyes részei nem felelnek meg az irányelv I. mellékletében meghatározott feltételeknek, nem tekinthető biztonságos származási országnak.

- 16 Az ezzel ellentétes következtetés nem lenne összhangban az irányelv 36. cikkének (1) bekezdésével és 37. cikkének (1) bekezdésével, és eltérő eljárási bánásmódot vezetne be i. az adott ország biztonságosnak tekintett részéből származó azon személy esetében, akinek meg kell döntenie a biztonságosság véelmét, és aki ellenkező esetben távozásra kötelezhető, függetlenül a menedékjog iránti kérelmének konkrét indokaitól, valamint ii. az adott, területi kivétellel érintett országból származó azon személy esetében, aki kérelmének teljes körű vizsgálatára és jogorvoslat esetleges előterjesztése esetén a végrehajtás automatikus felfüggesztésére számíthat.¹¹ Ez az eltérő bánásmód a biztonságos származási országok jegyzékén egyáltalán nem szereplő országokból származó kérelmezőkkel szemben is hátrányos eltérő bánásmódot eredményez. A származási ország kritériuma alapján történő eltérő bánásmód sérti továbbá a menekültek helyzetére vonatkozó genfi egyezmény 3. cikkét. A területi kivételek a 2011/95/EU irányelv 8. cikke szerinti nemzetközi védelem iránti kérelmek vizsgálatára is kedvezőtlen hatással vannak.
- 17 A biztonságos származási ország fogalmának bizonyos eljárási egyszerűsítést kell jelentenie a kérelmet elbíráló közigazgatási hatóság számára. A tagállamok azonban csak olyan „problémamentes” államok tekintetében alkalmazhatják ezt az eljárási egyszerűsítést, ahonnan (az uniós tagállamokhoz hasonlóan) valóban nem valószínű, hogy menekültek vagy kiegészítő védelemre jogosult személyek érkeznek. Azokban az országokban azonban, ahol az állam nem gyakorol tényleges ellenőrzést a terület egy része felett, hiányzik ez a problémamentesség. Ukrajna szélsőséges példája lehet ennek a helyzetnek.
- 18 Másrészt a kérdést előterjesztő bíróság tisztában van azzal, hogy a fent kifejtett álláspont nem egyértelmű, amint azt egyébként egyes tagállamok gyakorlata is mutatja, amelyek egyes országokat területi vagy személyi kivételekkel továbbra biztonságosnak tartanak, és elismeri, hogy a területi kivételek alkalmazhatóságára vonatkozó kifejezett utalás hiánya úgy is értelmezhető, hogy az irányelv azokat nem zárja ki teljeskörűen (noha az uniós jogalkotó szándéka nyilvánvalóan más volt).

¹¹ Az ilyen eltérő bánásmód hatását jól szemlélteti a kanadai szövetségi bíróság 2015. július 23-i Y. Z. kontra Kanada (állampolgárság és bevándorlás) ítélete, 2015 FC 892 (<https://bit.ly/3yAfhzx>)

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésről (hivatalból indított vizsgálat)

- 19 A közös európai menekültügyi rendszer területén a központi szerepet az irányelv 46. cikkének (3) bekezdése¹² játssza, amely valamennyi kérelmező számára biztosítja a nemzetközi védelem iránti kérelmét elutasító határozat elleni *hatékony jogorvoslathoz való jogot*. A hatékony jogorvoslatnak biztosítania kell mind a tények, mind a jogi szempontok teljes körű és *ex nunc* megvizsgálását legalább az elsőfokú bíróság előtt. Jelen ügyben felmerül a kérdés, hogy az e rendelkezés alapján eljáró bíróságnak hivatalból kell-e vizsgálnia, hogy adott ország biztonságosnak való minősítése összeegyeztethető-e az ezen irányelv I. mellékletével. Ez a rendelkezés nem rendelkezik kifejezetten a hivatalból történő elbírálás lehetőségéről.¹³
- 20 A cseh kontextusban arról van szó, hogy a bíróságnak hivatalból, a felperes kifogásának hiányában is meg kell-e vizsgálnia, hogy az adott országnak a rendeletben biztonságos származási országgént való kijelölése megfelel-e az irányelvnek, és meg kell-e állapítania, hogy az alperes nem hozhat a menekültügyről szóló törvény 16. §-ának (2) bekezdése szerinti határozatot, ha megállapította, hogy a rendelet e tekintetben ellentétes az irányelvvvel.
- 21 A nemzeti gyakorlat szerint a közigazgatási bíróságnak hivatalból figyelembe kell vennie azt az eljárási szabálytalanságot, hogy a közigazgatási hatóság olyan határozatot hozott, amelyet az adott ügy eljárási keretei kizárnak.¹⁴ Elméletileg ez olyan helyzetre is vonatkozhat, amelyben a nemzetközi védelem iránti kérelemről határozó hatóság a biztonságos származási ország fogalmának igénybevételével az irányelv 31. cikke (8) bekezdésének b) pontja szerinti eljárást folytat le, és úgy határoz, hogy a kérelem az irányelv 32. cikkének (2) bekezdése értelmében nyilvánvalóan megalapozatlan, noha az adott ország nem felelt meg az irányelv I. mellékletében meghatározott feltételnek.
- 22 Ha az irányelv 46. cikkének (3) bekezdése nem teszi lehetővé, hogy a bíróság hivatalból is vizsgálja a rendeletnek az irányelv I. mellékletével fennálló összeegyeztethetőségének kérdését, akkor fel kell tenni a kérdést, hogy mi másra terjedhetne ki az ügy jogkérdéseinek teljes körű vizsgálata. E rendelkezés önmagában nem utal arra, hogy az ilyen elemzést csak a kérelmező állításai által meghatározott keretek között kell elvégezni, tehát nem zárja ki kifejezetten a hivatalból történő vizsgálatot. Ennek az érvelésnek az alátámasztása érdekében

¹² A cseh jogalkotó mindeközéig nem ültette át ezt a rendelkezést a cseh jogrendbe. Ezért az közvetlen hatállyal rendelkezik.

¹³ Az irányelv kifejezetten említi a hivatalból történő vizsgálatot a 46. cikk (4) vagy (6) bekezdésében szabályozott egyéb helyzetekben.

¹⁴ Lásd: a Nejvyšší správní soud (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Cseh Köztársaság) 2017. május 10-i ítélete (ügyszám: 2 As 163/2016-27).

lehet hivatkozni az Európai Unióról szóló szerződés 4. cikkének (3) bekezdése szerinti lojális együttműködés elvére is.¹⁵

- 23 A kérdést előterjesztő bíróság ezért úgy véli, hogy az irányelv 46. cikkének (3) bekezdésével összhangban az említett vizsgálatot hivatalból kell elvégezni, és e vizsgálatnak ki kell terjednie arra a kérdésre, hogy ebben az ügyben az irányelv 31. cikke (8) bekezdésének b) pontja értelmében egyáltalán alkalmazni kellett volna-e a gyorsított eljárást.

MUNKADOKUMENTUM

¹⁵ Lásd: a Bíróság 2011. március 8-i 1/09. sz. véleménye (68. és 69. pont).